

О. Ф. Присяжнюк,
к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту організацій,
Житомирський національний агроекологічний університет, м. Житомир

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ГАЛУЗЕЙ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

О. Prysiazhniuk,
Ph.D., Associate Professor, Department of management of organizations,
Zhytomyr national agroecological University, Zhytomyr

IMPROVEMENT OF THE SYSTEM OF ADMINISTRATIVE MANAGEMENT SECTORS OF AGRICULTURE ZHYTOMYR REGION

Формування досконалої системи адміністративного менеджменту галузей сільського господарства має пріоритетне значення, що пов'язано перш за все з потребою забезпечення населення якісними та доступними за цінами продуктами харчування, а промислових підприємств — сировиною для їх функціонування, розвитку та наповнення державного бюджету. У статті розглядаються особливості сформованої на сьогодні системи адміністративного менеджменту галузей сільського господарства Житомирської області, виявлено її проблемні аспекти, обґрунтовано їх негативний вплив на економічні показники розвитку сільського господарства регіону та запропоновано напрями її удосконалення. Так, основними напрямками удосконалення системи адміністративного менеджменту галузей сільського господарства регіону є: акцентування уваги на сфері управління, пов'язаній з впровадженням та сприянням реалізації сільськогосподарських проектів; посилення ролі маркетингового процесу при реалізації основних функцій адміністративного менеджменту шляхом зосередження особливої уваги на проблемі ціноутворення при реалізації продукції тваринництва та рослинництва; забезпечення удосконалення системи адміністративного менеджменту рослинництва та тваринництва шляхом створення окремої сфери управління — стимулювання органічного виробництва, що відіграє значну роль у забезпеченні якості та користі продукції для населення регіону та країни в цілому.

The formation of a perfect system of administrative management sectors of agriculture is a priority that is primarily due to the necessity of providing the population with quality and affordable food, and industrial enterprises with raw materials for their functioning, development and the state budget. The article discusses the features of the current system of administrative management sectors of agriculture Zhytomyr region, revealed its problematic aspects, justified their negative impact on the economic indicators of the development of agriculture in the region and suggested ways of improvement. Thus, the main directions of improvement of the system of administrative management agricultural sectors of the region are: a focus on management associated with the implementation and facilitation of the implementation of agricultural projects; strengthening of the role of marketing process when implementing the main functions of administrative management by focusing special attention on the problem of pricing in sales of livestock and crop production; ensuring the improvement of the system of administrative management of crop and livestock production through the creation of separate sphere of management — promotion of organic production, which plays a significant role in ensuring the quality and usefulness of products for the population of the region and the country as a whole.

Ключові слова: сільське господарство, економіка, система, адміністративний менеджмент, управління, галузі.

Key words: agriculture, economy, system, administrative management, management, sectors.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Житомирська область — кліматично сприятливий регіон для ведення та розвитку галузей сільського гос-

подарства. Рівень розвитку сільськогосподарських галузей має пряму залежність від сформованої системи адміністрування, яка в свою чергу впливає на економічні показники розвитку регіону або країни та на рівень забезпечення населення якісними продуктами харчування. Зважаючи на це, проблема удосконалення системи

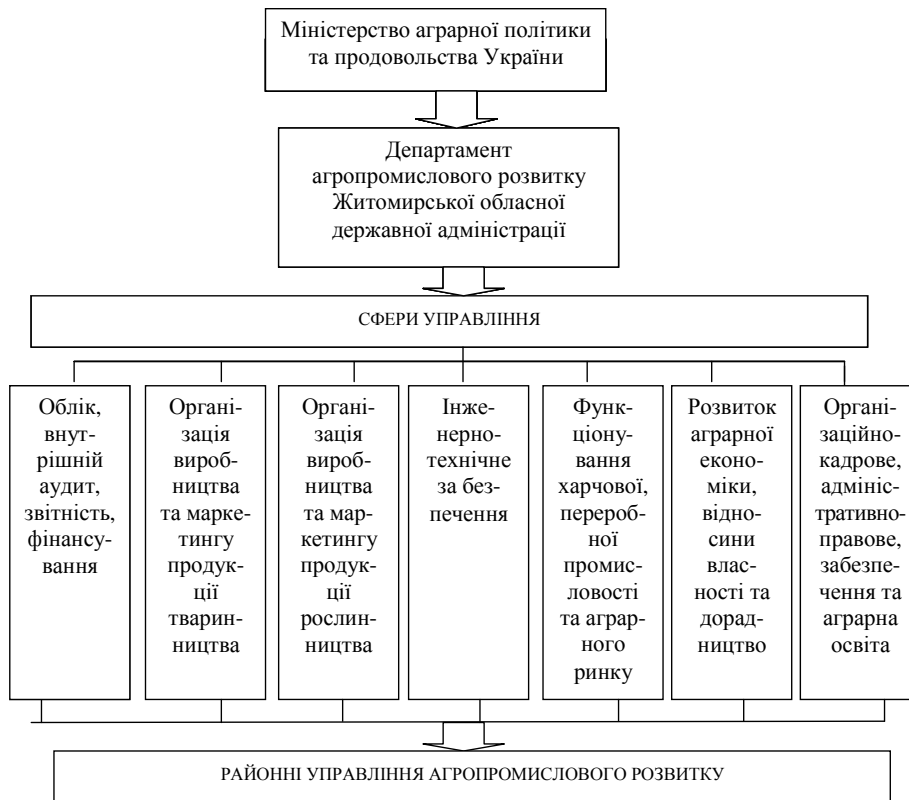

Рис. 1. Система адміністративного менеджменту галузей сільського господарства Житомирської області

адміністративного менеджменту є достатньо актуальною та такою, що потребує детального вивчення на рівні окремих регіонів та галузей.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ З ПРОБЛЕМИ

Проблемі вивчення системи управління та адміністративного менеджменту, його впливу на розвиток галузей сільського господарства присвятили свої праці ряд вчених, зокрема В.Р. Веснин, О.С. Віханський, А.І. Наумов, А.М. Фомичев, Б.В. Новіков, Г.Ф. Сініук, П.В. Круш, та ряд інших.

Фомичев А.М. визначає адміністративний менеджмент як один з напрямів сучасного менеджменту, який вивчає адміністративно-розпорядчі форми управління. Відповідно до цього цілісна система управління складається з двох підсистем — підсистема раціонального управління організацією, підсистема побудови структури організації [7, с. 31].

Система управління є формою реального втілення управлінських взаємозв'язків. Вона виступає в вигляді реально існуючої субстанції, за допомогою якої управління набирає конкретний зміст і конкретний прояв, а функція управління — практичну реалізацію. В реальній дійсності управлінська діяльність — це функціонування системи управління [4, с. 29].

Система характеризується тим, що вона являє собою набір відносно самостійних елементів, які відіграють роль підсистем. Властивості елементів визначають їх місце в системі і реалізуються у відповідних функціях. У кожній системі існує механізм, за до-

могою якого елементи взаємодіють між собою а також з самою системою та притаманна їй структура [3, с.15—16].

В ідеалі державна адміністрація — це раціональна система чи організована структура, призначена для кваліфікованого ефективного виконання суспільної політики. Вона має досить сувору ієрархію влади, за допомогою якої відповідальність за виконання державних рішень делегують зверху вниз [5, с. 165].

Таким чином, система адміністративного менеджменту галузей сільського господарства Житомирської області являє собою систему взаємопов'язаних елементів, які взаємодіють для досягнення поставленої мети.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Сприятливі природно-кліматичні умови ведення сільського господарства Житомирської області та його провідна роль у забезпеченні стабільного соціально-економічного стану регіону та країни в цілому вимагають формування досконалої системи адміністративного менеджменту. З метою дослідження існуючої системи адміністрування галузей сільського господарства регіону та результатів її діяльності вважаємо за необхідне проаналізувати складові системи адміністративного менеджменту сільського господарства регіону та виявити проблемні її аспекти (рис. 1).

Система адміністративного менеджменту галузей сільського господарства регіону спрямована на виконання поставлених цілей, що формуються з врахуванням загальнодержавного політичного курсу Міністерством аграрної політики та продовольства України. Відповідно до цього, її вертикальну структуру становлять Міністерство аграрної політики та продовольства України, Департамент агропромислового розвитку Житомирської обласної державної адміністрації та районні Управління агропромислового розвитку. Функціональну основу системи адміністративного менеджменту сільського господарства регіону складають сфери управління або функції, що виконує Департамент агропромислового розвитку Житомирської обласної державної адміністрації.

Серед сфер управління департаменту особливе місце займає облік, внутрішній аудит звітність та фінансування, зважаючи на нинішній складний фінансово-економічний стан в Україні та області. Згідно з теорією адміністративного менеджменту існують процеси, які забезпечують виконання зазначених функцій — маркетинговий, інформаційний, інноваційний. Так, маркетинговий процес переважно забезпечує виконання функцій організації виробництва і маркетингу продукції рослинництва та тваринництва, оскільки в умовах високого рівня конкуренції серед виробників продукції рослинницької та тваринницької галузей важливо знайти ринок збуту з привабливими цінами, обрати правильні канали збуту та повідомити про особливості власної продукції споживачам. Інформаційний процес забезпечує в основному виконання функцій інженерно-технічного забезпечення та функціонування аграрного ринку і підприємств, що використовують сільськогосподарську продукцію як сировину. Інноваційний процес забезпечує переважно виконання функцій розвитку аграрної економіки, врегулювання відносин власності та дорадництва, організаційно-кадрового, адміністративно-правового, забезпечення та аграрної освіти.

Отже при здійсненні управління певними сферами діяльності Департамент агропромислового розвитку Житомирської обласної державної адміністрації використовує маркетинговий, інноваційний та інформаційний підходи, вплив яких формує систему адміністративного менеджменту галузей сільського господарства регіону. Найнижчим рівнем цієї системи є районні Управління агропромислового розвитку. Вони безпосередньо взаємодіють з виробниками сільськогосподарської продукції шляхом системи періодичного звітування таких підприємств та організації їх роботи з питань землеробства, племенної справи, кадрового забезпечення, стандартизації, карантинного режиму, охорони праці та техніки безпеки, ефективного і цільового використання відповідних бюджетних коштів, розгляду в установленому законодавством порядку звернень громадян.

Головною проблемою, що потребує вирішення на вищих та нижчих рівнях системи адміністративного менеджменту сільського господарства регіону є проблема диспаритету цін, що пов'язана насамперед з сучасним складним економічним становищем в кра-

їні, зростанням цін на паливно-мастильні матеріали, добрива, техніку тощо. Відповідно до чинного законодавства України, державна політика цін повинна спрямовуватись на постійне дотримання еквівалентного обміну між сільським господарством та промисловістю, іншими галузями народного господарства [1]. Об'єктами державного цінового регулювання є такі види сільськогосподарської продукції: пшениця тверда, пшениця м'яка, зерноsumіші пшениці та жита, кукурудза, ячмінь, жито озиме, жито ярове, горох, гречка, просо, овес, соя, насіння соняшнику, насіння ріпаку, насіння льону, шишки хмелю, цукор-пісок (буряковий), борошно пшеничне, борошно житнє, м'ясо та субпродукти забійних тварин та птиці, молоко сухе, масло вершкове, олія соняшникова [2]. Даний перелік свідчить, що законодавча база, зокрема для вирішення проблеми диспаритету цін існує, але реалізувати її на практиці можливо лише при комплексній взаємодії органів управління всіх рівнів та побудови ефективної системи адміністративного менеджменту.

Одним із напрямів вирішення проблеми є насамперед посилення державного регулювання цін та застосування дотацій сільськогосподарським виробникам. У складних економічних умовах дану проблему можна хоча б частково вирішити посиленням маркетингового та інформаційного процесів в системі адміністративного менеджменту галузей рослинництва та тваринництва регіону. В рамках посилення маркетингового процесу доцільно на рівні регіонального департаменту а також на рівні районних управлінь займатися питаннями дослідження ринку та інформувати виробників про вигідні умови збуту продукції. Удосконалення використання інформаційного процесу сприятиме побудові реалістичних планів розвитку рослинництва та тваринництва на перспективу та підвищенню конкурентоспроможності продукції.

Про існування недоліків в системі адміністративного менеджменту свідчать показники розвитку галузей рослинництва та тваринництва Житомирської області. Так, впродовж 2011—2013 рр. зріс рівень виробництва зерна, соняшнику та кормових культур, відповідно на 39,9%, 71,95% та 20,8%, тоді як знизився рівень виробництва картоплі, овочів та цукрового буряка. При цьому урожайність всіх зазначених культур або перебувала на тому ж рівні або зросла впродовж аналізованого періоду. Слід відмітити, що спостерігається також зростання виробництва основних видів продукції тваринництва (м'яса, молока, яєць та вовни) при одночасному зниженні поголів'я корів та свиней, відповідно на 5,6% і 11,6% [6]. Наведені показники свідчать про потребу в застосуванні ефективної системи адміністрування вказаних галузей регіону з акцентом на ті види продукції, виробництво яких має тенденцію до зниження. При цьому важливо активно співпрацювати з науковцями, що займаються детальним вивченням виробництва конкретного виду продукції.

Вважаємо, що одним із позитивних моментів наведеної системи адміністративного менеджменту галузей сільського господарства регіону є наявність

таких сфер управління, як дорадництво та аграрна освіта. Проте недоліком вбачаємо відсутність сфери управління пов'язаної з впровадженням та реалізацією сільськогосподарських проектів. Відповідно до Положення про регіональний департамент, він проводить опрацювання пропозицій щодо залучення інвестицій для технічного переоснащення агропромислового комплексу регіону, будівництва та реконструкції виробничих об'єктів, але при цьому мало уваги приділяється створенню мотивації для впровадження інноваційних проектів в галузях сільського господарства регіону та їх координації. Цю функцію на рівні регіонального департаменту може виконувати окремих відділ або у відділах, що працюють над питаннями організації та маркетингу продукції тваринництва та рослинництва окремі спеціалісти, які сприятимуть реалізації проектів в тій чи іншій сільськогосподарській галузі.

Зважаючи на те, що рівень розвитку галузей сільського господарства регіону має вплив не лише на економічну складову, а й на соціальну, то пропонуємо удосконалення системи адміністративного менеджменту галузей сільського господарства концентрацією уваги ще на одній сфері управління — виробництві органічної продукції. На рівні департаменту ця сфера має тісно переплітатись зі сферами аграрної освіти та дорадництва, оскільки науковці вже давно доводять важливість виробництва та споживання органічних продуктів. При цьому система адміністративного менеджменту має бути сформована таким чином, щоб забезпечити зацікавлення сільськогосподарських виробників працювати в даному напрямі та забезпечити систему стимулювання.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

1. Функціональна основа системи адміністративного менеджменту галузей сільського господарства регіону складається з таких компонентів (сфер управління) — облік, внутрішній аудит, звітність, фінансування, організація виробництва та маркетингу продукції тваринництва та рослинництва, інженерно-технічне забезпечення, функціонування харчової, переробної промисловості та аграрного ринку, розвиток аграрної економіки, відносини власності та дорадництво, організаційно-кадрове, адміністративно-правове, забезпечення та аграрна освіта.

2. Проблема функціонування системи адміністративного менеджменту сільського господарства регіону є недостатня увага до маркетинговому підходу при управлінні певними сферами дій; проблема диспаритету цін; незначна увага приділяється до реалізації проектів у галузях сільського господарства та виробництву органічної продукції.

3. Пріоритетними напрямками вирішення вказаних проблем, а відтак і удосконалення системи адміністративного менеджменту галузей сільського господарства регіону є: посилення застосування маркетингового підходу при управлінні певними сферами діяльності та зосередженні уваги на формуванні цін на продукцію рослинництва та тваринництва; акцен-

тування уваги на сфері управління, пов'язаній з впровадженням та сприянням реалізації сільськогосподарських проектів; забезпечення удосконалення системи адміністративного менеджменту рослинництва та тваринництва шляхом створення окремої сфери управління — стимулювання органічного виробництва. Перспективами подальших розвідок у даному напрямі вбачаємо дослідження системи адміністративного менеджменту сільського господарства України та розробку економіко-математичної моделі її обгрунтування.

Література:

1. Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві закон України від 17. 10. 90 № 400-XII // Відомості Верховної Ради. — 1990. — № 45. — С. 602.
2. Закон України Про державну підтримку сільськогосподарства України закон України від 24.06.2004 № 1877-IV // Відомості Верховної Ради. — 2004. — № 49. — С. 527.
3. Веснин В.Р. Менеджмент: учебник / В.Р. Веснин. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: ТК Велби; Изд-во Проспект, 2006. — 504 с.
4. Виханкий О.С. Менеджмент / О.С. Виханский, А.И. Наумов. — М.: 2003. — 528 с.
5. Новіков Б.В. Основи адміністративного менеджменту: навч. посіб. / Б.В. Новіков, Г.Ф. Сініюк, П.В. Круш. — К.: Центр навч. л-ри, 2004. — 560 с.
6. Сільське господарство. Головне управління статистики в Житомирській області [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.zt.ukrstat.gov.ua/Sil's'ke_hospodarstvo_Holovne_upravlinnia_statystiky_v_Zhytomyr's'kij_oblasti
7. Фомичев А.Н. Административный менеджмент: учебное пособие / А.Н. Фомичев. — М.: Издат дом Дашков и Ко, 2005. — 226 с.

Referenses:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (1990), The Law of Ukraine "On the priority of social development of rural areas and agricultural sector in the national economy", Vidomosti Verkhovnoi Rady, vol. 45, p. 602.
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine "On state support of agriculture of Ukraine", Vidomosti Verkhovnoi Rady, vol. 49, p. 527.
3. Vesnin, V.R. (2006) Menedzhment [Management], 3rd ed, TK Velbi; Izd-vo Prospekt, Moskva, Russia.
4. Vihankij, O.S. and Naumov, A.I. (2003) Menedzhment [Management], Moskva, Russia.
5. Novikov, B.V. Siniok, H.F. Krush, P.V. (2004) Osnovy administratyvnoho menedzhmentu [Fundamentals of administrative management], Tsentri navch. l-ry, Kyiv, Ukraine.
6. The official site of Main Department of statistics in the Zhytomyr region (2014), "Agriculture", available at: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 24 August, 2014).
7. Fomichev, A.N. (2005), Administrativnyj menedzhment [Administrative management], Izdat dom Dashkov i Ko, Moskva, Russia.

Стаття надійшла до редакції 27.08.2014 р.